

«Києво-Могилянська акад.»; Упор.: О. Вдовина, Ю. Завгородній. К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. С. 96–113.

2. Гуревич А.Я., Яшан В.І. Категории средневековой культуры. Москва : Искусство, 1972. – 318 с.

3. Лозинская Е.В. Литература как мышление: Когнитивное литературоведение на рубеже XX– XXI веков. Аналитический обзор. Москва : ИНИОН РАН, 2007. 160 с.

4. Моление Данила Заточеника, еже написа своему князю Ярославу Володимировичю // Памятники литературы Древней Руси: XII век / Вступит. статья Д.С. Лихачева; сост. и общая ред. Л.А. Дмитриева и Д.С. Лихачева; оформл. худож. В. Вагина. М. : Худож. лит., 1980. С. 389–400.

5. Сивець Т.В. Концептуальний аналіз як метод дослідження проповідницької літератури Київської Русі // Science and Education a New Dimension. Philology, V (37), Issue: 137. Budapest 2017. P. 55–58.

Скиданенко А.С.

студентка магістратури

Мелітопольський державний педагогічний університет

імені Богдана Хмельницького

ЖИТТЄТВОРЧА ДОЛЯ В. СТУСА: ЛЮБОВ ДО УКРАЇНИ, ГРОМАДЯНСЬКИЙ МАНІФЕСТ, ОСМИСЛЕННЯ ДІЙСНОСТІ

***Анотація.** У статті розглядаються особливості художньої творчості В. Стуса. Наголошується на тому, що В. Стус самобутній, оригінальний поет, який чітко відчував гармонію поєднання людини і природи, який розумів, що людина – дитя природи і вона несе відповідальність за весь світ. Акцентовано увагу на тому, що В. Стус – талановитий письменник, який добре розумів саму суть навколишнього світу, осмислював його зі своєї точки зору, а потім втілював у поетичні образи, поетичні картини.*

***Ключові слова:** поезія, художня творчість, поетика, література, вірш, лірик.*

Одним із найважливіших етапів становлення української літератури припадає на 60-ті роки ХХ ст. Представниками цього часу вважають – І. Драча, Л.Костенко, Д. Павличко, М. Вінграновський, В. Симоненко, В. Стус. Та найвідомішим та найвизначнішим українським письменником ХХ ст. вважають В. Стуса. Його творча спадщина є оригінальною, індивідуальною та

неповторною, у своїй творчості письменник зумів об'єднати життєвий шлях та творчість.

Письменник довгий проміжок часу не був залучений до літератури та творчого процесу, це відзначилось на його доробку та додало індивідуальності та виразності серед творчості інших письменників, та це не вплинуло на манеру пафосного написання поезій, на їх змістовому наповненні та емоційної забарвленості. Тематикою віршів – є активна позиція громадянина та патріота рідної матері – України та батька – Батьківщини. Поет керується моральними законами та намагається донести до людей, що необхідно бути чесними, добрими, справедливими, гуманними та щирими.

Творчість В. Стуса вивчали такі літературознавці та фахівці, як Ю. Бердик, Г. Віват, І. Дзюба, І. Драч, М. Коцюбинський та ін. Та до творчості В. Стуса виникають різноманітні питання, які вимагають деталізації, один з них про те, що автор часто використовує звертання до читача, до себе, звертання-застереження, наприклад: «не поспішай...», «терпи, терпи – терпець тебе шліфує...», «тримай над головою свічку», «не зближуйся...» [4, с. 18]. Письменник використовує таким прийомом недаремно, оскільки це дає змогу зблизитись автору та читачу, і тим самим автор має змогу передати власний досвід майбутньому поколінню застерігаючи їх та допомагаючи [11, с. 223].

Поезії В. Стуса написані милозвучною, витонченою, глибинною мовою. Письменник використовував різноманітні форми українського слова, саме через це у поезіях дуже часто використані неологізми (наверх, наниз, нажиття, наскін), деформація слів (додосвітки, надсмеркання, поранок, безоко, безсердо, витерп), які допомагають глибше розкрити основну думку автора. Нові форми слів, які використані у творчості В. Стуса вбирають в себе найяскравіші, чіткі та влучні доповнення [3, с. 181].

За природою творчого доробку В. Стуса відносять до категорії ліриків. М. Рильський говорив, що «Україна є віссю, навколо якої обертається вся поезія В. Стуса». В. Стус завжди виступав та боровся за високі загальнолюдські цінності в житті людина, боровся за ідеали гуманізму. Найскладнішим періодом життя письменника припав на 70–80-х роки, адже поет пише різноманітні поезії, та українські видання не друкують його твори.

В період свого заслання В. Стус продовжував творити, перечитуючи твори написані в цей час, усвідомлюється самотність письменника, самоаналіз та стан «звільненості від обставин, оточення, цей стан самотності», який став шляхом до осягнення вагомості людини у світі та духовної рівноваги.

Отак би й я: розклав багаття десь,
Щоб ні дружини, ні сестри, ні друга –
ані душі довкола. Питьма –

й та докучила б, напевне.
Нехай горить вогонь. Нехай горить.
Хай пощезає час, аби в безчассі
Я вдруге міг постати, коли всі
водіння вщухли [5, с. 108].

Письменник влучно добирає слова до творів, та найбільше тепла та лагідності відчувається під час зображення півночі України. Усі поезії пронизані однією головною думкою, що поезія для поета – це «страсна моя путь», «поезія – Богом послана Голгота», яку порівнюють і з і «біда чорна» і «золота жар-птиця». Схожі думки простежуються у наукових дослідженнях про творчість І. Бахмута, який також звертав увагу до людської душі та самотності серед людей у великому світі [9, с. 274]. Ці думки відтворені у творах та виразно виділяються у мові твору, де протилежності невіддільні одна від одної:

Це туга. Так. Моя далека туга –
відбігла, ніби сука, стрімголов
од попелища серця. Виє здалека,
щоб я себе на відстані почув [4, с. 87].

В. Стус намагався у творчому доробку передавати читачу швидкі зміни подій та настрої, які змушують читача відчутти почуття, та емоційний стан поезії.

Вже цілий місяць обживаю хату,
що, мабуть, і навикнути пора.
Стілець і ліжко, вільних три квадрати,
в віконці грати, а в кутку – пара... [4, с. 112].

Головною темою у ліриці В. Стуса є любов до рідної землі, Батьківщини. Поету боляче дивитись на теперішній стан країни, на фальшиві посмішки та брехливі обіцянки, за те, що ніхто не піднімає народ до кращого життя, не навчають патріотизму. Відчуття поета на тонкій межі, постійно коливаються від відчаю та біллю за рідну державу – до надії про кращу долю України та мрія про повернення до рідного краю. Митець не може існувати поза межами та діями власної країни, всі його думки та мрії спрямовані лише до неї:

Я єсьмь, Вітчизно, як і ти,–
еси на всевіки і віки [4, с. 117].

У поезіях В. Стуса зображена гамма почуттів, безжальне викривання влади, та зображення люду за який автор готовий боротись до кінця. Письменник приділяє велику увагу до творчості Т.Г. Шевченка, звертаючи до його найбільшої відзнаки – визволення та пробудження українського народу. Він вважав, що саме Т.Г. Шевченко поклав початок до процвітання країни та отримання свободи українському народу, зумівши достукатись до його

свідомості. Схожі думки виникають у сучасних письменників української літератури, наприклад у В. Родіонова [8, с. 115].

Через перебування за межами України, а серце письменника не могло існувати без рідної землі, вона ввижалась йому у всьому: у таборі, у нічних пейзажах, наприклад пейзажний вірш «На колимським морозі калина...»:

На колимським морозі калина
зацвітає рудими слізьми.
Неосяжна осонцена днина,
і собором дзвінким Україна
написалась на мурах тюрми [5, с. 94].

Найвідомішим твором В. Стуса є вірш, написаний як поетично-громадянський маніфест «Як добре те, що смерті не боюсь я...». У вірші відображені філософські роздуми про переживання патріотом за рідну країну через труднощі, які існують у суспільстві, мрії про єдність народу та миру на Батьківщині. Цей вірш звучить як кредо автора, і сам автор постає як незламний духом та тілом борець, який досягне своєї мети та отримає таку довгоочікувану перемогу.

Літературознавці вважають, що любов до рідної землі, возвеличення її, та піднесення на п'єдестал – було справою життя «Цільність і всеохопленість його патріотизму вражає. За кожним помислом, за кожним словом – Україна. Відірваність від рідної землі та розлука, що стверділа на бурштин, тільки посилила його синівський зв'язок з нею» [6, с. 440].

Ще оди підтвердженням цього може бути вірш під назвою «У цьому полі, синьому, як льон...». Цей вірш є пейзажним, оскільки зображено синє поле, як льон «синє, як льон». Автор використав синій льон, як символ марева, і у цьому мареві він бачить Україну. Це марево уособлює у собі тужу та журбу за Україною, бажанням відвідати рідну Вітчизну [4, с. 34]. Такий мотив відбився і на багатьох інших творах, і в кожному з них читачу ніби відкривається душа В. Стуса, наприклад, «Сосна із ночі виплива, як щогла», «Такий близький ти, краю мій», «За мною Київ тягнеться у снах» [10, с. 886]. За допомогою сучасних інноваційних комп'ютерних технологій можливо поглибити знання та вивчення життєвого шляху та творчого доробку В. Стуса. У таких інноваційних засобах достатньо в автоматичному пошуку написати вмотивоване слово, і користувачу одразу висвітлиться необхідна інформація, яку можливо переглянути у будь-який час. Такий вид діяльності спростить ваші пошуки та прискорить їх [7, с. 150].

В. Стус один з найвідоміших та найоригінальніших поетів, який тонко відчуває світ та зміни у ньому, та намагається пояснити нерозривність людини і

природи. Письменник дуже легко сприймав різноманітну інформацію та філософствував над нею, а потім свої думки писав на папері. Та за життя щастя та усвідомлення вагомості власних творів він так і не дочекався, та зараз його знають та вивчають, адже його твори сповнені глибиною, національною гордістю, патріотизмом та духовними якостями.

Література

1. Бондаренко А. Спроба аналізу філософських творів Василя Стуса // *Дивослово*. 1998. №8. С. 8–10.
2. Віват Г. Про деякі особливості поезії Василя Стуса // *Українська література в загальноосвітній школі*. 2000. №2. С. 18–20.
3. Мацибуда О. Категорія пам'яті в художньому просторі Василя Стуса // Молода нація. К. : Видавництво «Смолоскип», 1996. С. 181–185.
4. Стус В. Вікна в поза простір: вірші, статті, листи, щоденник, записи / упоряд. Ю.В. Покальчука і Д.В. Стуса. К. : Веселка, 1992. 262 с.
5. Стус В. Дорога болю: поезії / упоряд. та післямова М. Коцюбинської. К. : Радянський письменник, 1990. 222 с.
6. Черненко О. Нове духовне світовідчуження в поезіях українських дисидентів // *Українське слово: Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ ст.* К. : Видавництво «Рось», 1994. С. 440–450.
7. Шаров С., Шарова Т. Формування індивідуальної освітньої траєкторії студента засобами інформаційної системи. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького*. Серія: Педагогіка. 2017. №2(19). С. 149–154.
8. Шарова Т., Землянська А. Життя як політ: художні доміанти творчості Володимира Родіонова: монографія. [передм. проф. І.Л. Михайлина]. Харків: Федорко, 2017. 196 с.
9. Шарова Т.М., Саєнко Ю.В. Іван Багмут: тематичний спектр та світоглядні орієнтири. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2013. №22 (281). С. 273–279.
10. Шелест В. Василь Стус – людина, поет, легенда // *Визвольний шлях*. Лондон-Київ, 1996. №7. С. 885–893.
11. Шерех Ю. Трунок і трутизна: про «Палімпсести» Василя Стуса. *Література. Мистецтво. Ідеології*. К., 1993. С. 222–264.